

- 10) नृत्य शिकणे नटासाठी महत्त्वाचे आहे. कारण ----
 अ) ते शरीराला सुडौल ठेवते
 ब) संस्कृती आणि परंपरेची ओळख करून देते
 क) भावनांवर नियंत्रण ठेवण्यास मदत करते
 ड) ते वरील सर्व देते
- 11) योग्य क्रम लावा.
 अ) मत्स्य, वामन, परशुराम, कल्की ब) वामन, कल्की, मत्स्य, परशुराम
 क) वामन, मत्स्य, कल्की, परशुराम ड) कल्की, परशुराम, मत्स्य, वामन
- 12) उत्तम नट होण्यासाठी उत्तम ---- असणे आवश्यक आहे.
 अ) शरीर ब) आवाज
 क) रंगभूषा-वेशभूषा ड) संहिता

प्र.2 पुढीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

12

- अ) वाघ्यामुरळी
 ब) लोकनाट्य
 क) अनुकरणीय कला
 ड) नृत्यनाट्य
 इ) रंगसंगतीचे महत्व
 ई) अशास्त्रीय कला

प्र.3 पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

12

- अ) लोककला म्हणजे काय?
 ब) प्रयोगकलांची आवश्यकता ह्याविषयी चर्चा करा.
 क) नाटक ही दृक श्राव्य कला आहे ह्या विधानाचे विस्तृत विवेचन करा.
 ड) आपल्याला आवडणाऱ्या कोणत्याही एका प्रयोगक्षम कलेची वैशिष्ट्ये विस्तृतपणे सांगा.

प्र.4 पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

12

- 1) नाट्यकलेचा उगम आणि महत्व ह्यावर सविस्तर लिहा.
 2) कारागिरीच्या मुलभूत साधनांमध्ये कोणत्या बाबींचा समावेश होतो?

प्र.5 पुढील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर द्या.

12

नाट्यकलेचा विस्तार सविस्तर लिहा.

- 9) रंगभूषा साहित्यात ---- हे रसायन वापरतात.
 अ) कार्बन डायऑक्साइड ब) नायट्रोजन
 क) झिंक ऑक्साइड ड) ऑक्सिजन
- 10) सर्लियो हा इटालियन ---- दिग्दर्शक प्रकाश विषयक आदय विचार प्रवर्तक मानला जातो.
 अ) वेशभूषा ब) तंत्रज्ञ
 क) तालीममास्तर ड) यापैकी नाही
- 11) दृश्यमानतेच्या दृष्टीने प्रकाश साधनांचे ---- प्रकार पडतात.
 अ) एक ब) दोन
 क) तीन ड) चार
- 12) पाददीपांना ---- लाईट म्हणत.
 अ) डिमर ब) पुंजदीप
 क) आर्कलॅम्प ड) फ्लोट

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) पार्श्वध्वनी परिणामांच्या पध्दतीपैकी वाऱ्याचा ध्वनी या पध्दतीचे स्पष्टीकरण द्या.
 ब) पात्रांचे रंगमंचावर वास्तव स्वरूपात दर्शन होण्यासाठी कोणत्या सामाजिक व सांस्कृतिक परिस्थितीचा विचार करावा लागतो?
 क) गगणिका प्रकाशन – उर्ध्व दीपपट स्पष्ट करा.
 ड) विजप्रवाहाचा चुंबकीय परिणाम स्पष्ट करा.
 इ) विद्युत उपकरणांची जोडणी करण्याच्या दोन पध्दती स्पष्ट करा.
 ई) विद्युतप्रवाहाचे दोन प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3 पुढील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) त्रिपरिमीतीय रंगभूषा स्पष्ट करा.
 ब) प्रकाश संचालकाचे कार्य विशद करा.
 क) अवरोध मंदक व चोक मंदक या मंदकाच्या प्रकारांचे स्पष्टीकरण द्या.
 ड) पात्रांचे रंगमंचावर वास्तव स्वरूपात दर्शन घडविण्यासाठी कोणत्या गोष्टींचा विचार आवश्यक आहे?

प्र.4 पुढील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. (कोणताही एक)

12

- अ) रंगभूषा करण्याची व रंगभूषा पूसण्याची पध्दत स्पष्ट करा.
 ब) पार्श्वसंगीत परिणामांच्या कोणत्याही सहा पध्दतींविषयी सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5 पुढील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

12

नाटकासाठी आवश्यक असणारे वेशभूषेचे महत्व सविस्तरपणे स्पष्ट करा व भारतीय वेशभूषेचा इतिहास सांगा.

- 10) अथर्ववेदापासून ---- घेतले.
 अ) रस ब) गायन
 क) अभिनय ड) यापैकी नाही
- 11) शब्दसाम्यातून हास्य उत्पन्न होणारे अर्थ निघत नाहीत तेव्हा त्या पध्दतीस ---- म्हणतात.
 अ) विगत ब) त्रिगत
 क) द्विगत ड) सर्व
- 12) डिम या रूपकात एकूण ---- नायक असतात.
 अ) पाच ब) दहा
 क) सोळा ड) अठरा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12

- अ) भरतमुनींनी नाटयशास्त्रात सांगितलेले उत्तम नायिकेचे गुण वर्णन करा.
 ब) सुत्रधारगुण स्पष्ट करा.
 क) 'इहामृग' या रूपकाबद्दल माहिती लिहा.
 ड) 'हास्य' रसाबद्दल माहिती लिहा.
 इ) 'पारिपार्श्वक' या नायकांच्या गुणवैशिष्ट्यांबद्दल थोडक्यात लिहा.
 ई) 'भयानक' रसाबद्दल माहिती लिहा.

प्र.3 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12

- अ) नायिकांचे गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ब) भरतमुनींच्या नाटयशास्त्रातील नायकांच्या गुणांपैकी सेनापती, न्यायाधीश, वीट, पारीपार्श्वक या गुणांबद्दल वर्णन करा.
 क) भयानक व अद्भूत रसाबद्दल माहिती लिहा.
 ड) इहामृग व अंक या रूपकांबद्दल सविस्तर माहिती द्या.

प्र.4 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 12

- अ) भरतमुनींनी वर्णन केलेल्या नाटयशास्त्र ग्रंथात मंडपाचे प्रकार व स्थापना यांचे वर्णन कशाप्रकारे केलेले आहे?

किंवा

- ब) दशरूपकांपैकी कोणत्याही सहा रूपकांविषयी सविस्तर वर्णन करा.

प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. 12

- नाटयशास्त्राच्या पहिल्या अध्यायात भरतमुनींनी मांडलेली नाटयशास्त्राची उत्पत्ती सविस्तरपणे वर्णन करा.

- 8) संशोधनाची पहिली पायरी कोणती?
 अ) समस्या शोधण्यासाठी माहितीचे स्रोत शोधणे
 ब) समस्या ओळखणे
 क) संबंधित साहित्याचे सर्वेक्षण
 ड) समस्येच्या निराकरणासाठी प्रयत्न करणे
- 9) — हे संशोधनाचे साधन म्हणून ओळखले जाते.
 अ) आलेख
 ब) स्पष्टीकरण
 क) आकृती
 ड) प्रश्नावली
- 10) संशोधन हे नैतिक मानले जात नाही जर —.
 अ) गोपनीयता आणि प्रतिवादी च्या निनावी पणाची खात्री दिली नाही.
 ब) एखादा विशिष्ट मुद्दा सिद्ध केला तर
 क) शास्त्रोक्त पध्दतीने माहितीची पडताळणी केली नाही
 ड) फार उच्च दर्जाचे नसेल
- 11) मानवी वर्तन आणि मनावर प्रभाव टाकणाऱ्या घटकांचा अभ्यास — केला जातो.
 अ) संशोधनात
 ब) परीक्षणात्मक संशोधनात
 क) क्रियात्मक संशोधनात
 ड) निरीक्षणात्मक संशोधनात
- 12) वर्णनात्मक संशोधन हे — संशोधन होय.
 अ) सहज सोपे आणि सुकर
 ब) खर्चाचे, श्रम आणि कष्टाचे
 क) निवांत, मजेचे आणि आरामाचे
 ड) काल्पनिक, तार्कीक आणि असंवेदनशील

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) व्याकरण आणि शुद्धलेखन ह्यांचे संशोधनातील स्थान काय असते?
 ब) विषयाची निवड करताना कोणत्या बाबींचा विचार करावा लागतो?
 क) प्रबंध आणि शोध निबंध ह्यातील फरक स्पष्ट करा.
 ड) संशोधन प्रक्रियेमधील मार्गदर्शकाचे महत्व स्पष्ट करा.
 इ) संशोधनाचा दर्जा राखण्यासाठी कोणत्या बाबींची काळजी घेणे आवश्यक असते?
 ई) संशोधन प्रक्रियेमधील आर्थिक संयोजनाविषयी माहिती लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) संशोधन प्रस्तावामध्ये कोणकोणत्या बाबींचा समावेश असावा?
 ब) नाट्यक्षेत्रामध्ये संशोधन करताना कोणकोणत्या पायऱ्यांचा अवलंब केला जातो आणि त्यांचे महत्व ह्या विषयी सविस्तर चर्चा करा.
 क) संशोधकाच्या जबाबदाऱ्यांविषयी सविस्तर लिहा.
 ड) संशोधनातील नैतिकता आणि अनैतिकता ह्यांचे सोदाहरण परिणाम स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा 12
संशोधनातील महत्वाच्या टप्प्यांचे स्वरूप विशद करा.
किंवा
प्रबंध लिखाणतील "करु नयेत" अशा गोष्टींची माहिती सांगा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. 12
'संशोधन ही एक सामाजिक जबाबदारी आहे' ह्या संज्ञेचे विवेचन करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Dramatics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Theatre (Asian & European) (230124201)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) ग्रीक आणि रोमन रंगभूमीच्या अस्ता नंतर जवळ जवळ एक हजार वर्षे ——— योगदानाने नाट्यसृष्टी अस्तित्वात होती.
अ) भटक्या कलाकारांच्या ब) वादक कलाकारांच्या
क) चित्रकारांच्या ड) धर्मगुरुंच्या
- 2) फिरता रंगमंच ही ——— रंगभूमीची ओळख आहे.
अ) रोमन ब) इटालियन
क) भारतीय ड) मध्ययुगीन
- 3) सहनाट्यलेखन हा ——— रंगभूमीचा वेगळेपणा म्हणता येईल.
अ) संस्कृत ब) मराठी
क) एलिझाबेथ कालीन ड) पारशी
- 4) अॅरिस्टोफिनिझचा अपवाद वगळता ——— हा जागतिक रंगभूमीवरचा सर्वश्रेष्ठ विनोदी नाटककार आहे.
अ) ब्रेख्त ब) मॉलियर
क) शेक्सपियर ड) जॉर्ज बुश
- 5) शेक्सपियरचा लेखन काल ———.
अ) 1590 ते 1615 ब) 1560 ते 1630
क) 1550 ते 1600 ड) 1580 ते 1610
- 6) लेखकाला तिसऱ्या, सहाव्या, नवव्या प्रयोगाचे उत्पन्न मानधन म्हणून देण्याची पध्दत ——— रंगभूमीवर प्रचलीत होती.
अ) इटालियन ब) फ्रेंच
क) रोमन ड) एलिझाबेथ कालीन
- 7) उच्चभ्रु समाजातील स्त्री पुरुषांच्या आचार विचारांचे रंगमंचीय विडंबन म्हणजे ———.
अ) कॉमेडी ऑफ मास ब) कॉमेडी ऑफ पिपल
क) कॉमेडी ऑफ पूअर ड) कॉमेडी ऑफ मॅनर्स
- 8) द नाईट्स आणि द अकार्निअन्स ह्या कलाकृतींचा लेखक ———.
अ) अॅरिस्टोफिनिज ब) क्रिस्टोफर
क) मेयॉल ड) अॅरिस्टॉटल

- 9) प्रल्हाद केशव अत्रे यांचे विवाह संस्थेकडे खेळकरपणे पाहणारे ——— हे नाटक होय.
 अ) मानापमान
 ब) रूक्मीणीकल्याण
 क) लग्नाची बेडी
 ड) सहचारीणी
- 10) 'संगीतशारदा' या नाटकाचा पहिला प्रयोग ——— साली झाला.
 अ) 1820
 ब) 1880
 क) 1879
 ड) 1899
- 11) 'सहचारिणी' हे नाटक ——— यांचे आहे.
 अ) श्रीपाद कोल्हटकर
 ब) प्रल्हाद केशव अत्रे
 क) वसंत कानेटकर
 ड) वि. वा. शिरवाडकर
- 12) ——— हे नाटक समाजातील जातिभेदाकडे वेगळ्या दृष्टिने बघणारे नाटक आहे?
 अ) कन्यादान
 ब) सहचारिणी
 क) लग्नाची बेडी
 ड) मानापमान

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) 'आंधळ्यांची शाळा' हे नाटक मराठी व्यावसायिक रंगभूमीवर सादर करण्याचा हेतू स्पष्ट करा.
 ब) विजय तेंडूलकरांच्या 'कमला' या नाटकाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
 क) सतीश आळेकरांच्या 'महापूर' या नाटकाविषयी चर्चा करा.
 ड) श्रीपाद कोल्हटकरांविषयी माहिती लिहा.
 इ) 'लोककथा 78' या रत्नाकर मत्करी यांच्या नाटकाविषयी चर्चा करा.
 ई) प्र. के. अत्रे यांच्या 'लग्नाची बेडी' या नाटकाविषयी लिहा.

प्र.3 पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) व्यावसायिक मराठी रंगभूमीवर संगीत नाटकाचा उदय कशा प्रकारे झाला, हे स्पष्ट करा.
 ब) व्यावसायिक मराठी रंगभूमीविषयी सविस्तर चर्चा करा.
 क) महेश एलकुंचवार यांचे प्रायोगिक मराठी रंगभूमीवरील योगदान स्पष्ट करा.
 ड) राम गणेश गडकरी यांचे व्यावसायिक मराठी रंगभूमीवरील योगदान लिहा.

प्र.4 पुढील प्रश्नांची सविस्तरपणे उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

12

- अ) प्रल्हाद केशव अत्रे यांना व्यावसायिक मराठी रंगभूमीला 'संजीवनी देणारा नाटककार' म्हणून का ओळखले जाते, ते सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
 ब) विजय तेंडूलकरांची नाटकाविषयी प्रायोगिकता स्पष्ट करून त्यांच्या कोणत्याही दोन नाटकांविषयी सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5 पुढील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तरपणे लिहा.

12

- व्यावसायिक मराठी रंगभूमीचा व प्रायोगिक मराठी रंगभूमीचा इतिहास सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

- 9) छोट्या छोट्या गावांत किंवा हौशी नाट्यमंडळात ---- पद्धतीचे दिग्दर्शक आढळतात.
 अ) अनुभवी ब) व्यावसायिक
 क) रबरस्टॅम्प ड) हौशी
- 10) ---- नवनवीन फॉर्म्सच्या शोधात दिग्दर्शकाने नेहमी राहिले पाहिजे.
 अ) अभिव्यक्तीच्या ब) कलाकारांच्या
 क) पुस्तकांच्या ड) प्रेक्षकांच्या
- 11) तालिम सुरू होण्यापूर्वी किमान ---- अगोदर संहिता नक्की झाली पाहिजे.
 अ) दोन दिवस ब) दोन महिने
 क) दोन आठवडे ड) दोन वर्षे
- 12) तालमीतीचे वेळापत्रक बनविताना ---- हे धोरण ठेवणे आवश्यक असते.
 अ) पुढचे पाठ मागचे सपाट ब) पुढचे कच्चे मागचे कच्चे
 क) पुढचे पक्के मागचे कच्चे ड) मागचे पक्के पुढचेही पक्के

प्र.2 पुढीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

12

- अ) मंच व्यवस्थापक
 ब) Reading Between the Lines
 क) नट दिग्दर्शक
 ड) हुकुमशहा दिग्दर्शक
 इ) दिग्दर्शकाच्या दृष्टीने नाटकाची निवड
 ई) लेखक-दिग्दर्शकाची कार्यपद्धती

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) 'दिग्दर्शक हा जहाजाचा कप्तान असतो' वाक्यप्रयोग स्पष्ट करा.
 ब) तांत्रिक तालमीचे महत्व स्पष्ट करा.
 क) ब्लोकिंग म्हणजे काय?
 ड) दिग्दर्शकासाठी नाटकाचा अभ्यास आणि संशोधन स्पष्ट करा.

प्र.4 पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

12

- 1) नाटकांच्या तालमीचे वेळापत्रक आणि त्याचे महत्व विशद करा.
 2) रंगावृत्तीतील दिग्दर्शकाच्या नोंदींचे विश्लेषण करा.

प्र.5 पुढील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

12

संहिता व सादरीकरण या प्रक्रियेमधील दिग्दर्शकाची जबाबदारी स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Dramatics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

History of Theatre (Asian & European) (MA22201)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
अ) रिकाम्या जागा भरा. 04

- 1) — हा संस्कृत नाट्यपरंपरेतील आद्यनाटककार मानला जातो.
अ) शुद्रक ब) कालिदास
क) भास ड) हर्ष
- 2) वृत्तीच्या प्राधान्यावर रुपकात निर्माण होणारे भेद म्हणजे — होय.
अ) नाटक ब) वृत्ती
क) हास्य ड) दशरूपके
- 3) रोमन रंगभूमीवर होणारे उत्सव — या नावाने ओळखले जातात.
अ) झुडी ब) मुडी
क) लुडी ड) सिडी
- 4) एलिझाबेथकालीन नाट्यगृहात विस्तृत मध्यवर्ती जागा असायची, त्याला — म्हणत.
अ) सीट ब) पीट
क) मीट ड) कीट

ब) योग्य जोड्या लावा. 04

1) काबुकीचा नट	1) सॉफक्लीझ
2) रोमन नाटककार	2) रबर स्टॅप
3) ग्रीक नाटककार	3) प्लॉट्स
4) एलिझाबेथकालीन नाटककार	4) शेक्सपीअर

क) पुढील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा. 04

- 1) संस्कृत नाटके ही केवळ अभिजात कलापरंपरेचा वारसा आहेत, इतकेच नव्हे तर भारतीय रसिकाच्या सौंदर्यशास्त्रीय चिंतनाचा तो मूलाधार आहे.
- 2) 'मिनेंडर' हा ग्रीक रंगभूमीवरील दूसरा महत्त्वाचा सुखांतिकाकार आहे.
- 3) 'हॅम्लेट' ही केवळ एलिझाबेथकालीन रंगभूमीवरील नव्हे तर पाश्चात् रंगभूमीवरील श्रेष्ठ शोकांतिका मानली जाते.
- 4) शेक्सपीअरच्या नाटकांची ऐतिहासिक नाटके, सुखांतिका व शोकांतिका या तीन गटांत विभागणी केली जाते.

ड) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

- 1) संस्कृत नाटकांची मूलद्रव्ये कोणती?
- 2) संस्कृत नाट्य परंपरेतील आद्यनाटककार कोणाला मानले जाते?
- 3) एलिझाबेथकालीन रंगभूमीवरील टॉमस कीड याचे कोणते नाटक प्रसिद्ध आहे?
- 4) एलिझाबेथकालीन रंगभूमीवरील दोन नावाजलेल्या नाटकमंडळ्या कोणत्या?

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) 'आरभाटी वृत्ती' या संस्कृत नाट्यपरंपरेतील वृत्तीबद्दल माहिती लिहा.
- ब) दशरूपकातील 'नाटक' या रूपकाबद्दल माहिती लिहा.
- क) नो-नाट्यातील नेपथ्य व वेशभूषा यांबाबत चर्चा करा.
- ड) ग्रीक नाट्यगृहाची रचना स्पष्ट करा.
- इ) एलिझाबेथकालीन रंगभूमीवरील प्रकाश योजनेविषयी माहिती लिहा.
- ई) विल्यम शेक्सपिअर यांच्या 'हॅम्लेट' नाटकाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.3 पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) भवभूतींच्या 'मालती-माधव' नाटकाविषयी सविस्तर चर्चा करा.
- ब) जपानी नाट्याविष्कार 'काबुकी' याविषयी सविस्तर वर्णन करा.
- क) रोमन सुखांतिकांचे विशेष स्पष्ट करा.
- ड) एलिझाबेथन रंगभूमीविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.4 पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

16

- अ) नो-नाट्याविषयी माहिती देऊन नो-नाट्यातील नट, नेपथ्य, वेशभूषा, भावदर्शक मूखवटे यांविषयी सविस्तर चर्चा करा.
- ब) एलिझाबेथकालीन रंगभूमीवरील नाटककारांविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.5 पुढील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

16

एलिझाबेथकालीन रंगभूमीविषयी माहिती देऊन कोणत्याही चार नाटककारांविषयी सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Dramatics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Marathi Theatre (MA22202)**

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
- अ) रिकाम्या जागा भरा. 04
- 1) — हे नाटक आधुनिक मराठी रंगभूमीवरील प्रवाहातील महत्त्वाचा टप्पा ठरले.
अ) मानापमान ब) सीतास्वयंवर
क) शांतता कोर्ट चालू आहे ड) सुलतान
 - 2) — ही महेश एलकुंचवार यांची एकांकिका आहे.
अ) सुलतान ब) मानापमान
क) सीता स्वयंवर ड) यापैकी नाही
 - 3) तंजावरी राजांनी लिहिलेल्या नाटकांवर प्रामुख्याने संस्कृत नाटकांचा आणि यक्षगान या — मधील नृत्यनाट्य प्रकाराचा फार मोठा प्रभाव आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) तामिळनाडू
क) आंध्रप्रदेश ड) कर्नाटक
 - 4) 'मायावतीपरिणय' हे — नाटक आहे.
अ) विनोदी ब) सुखांत
क) तंजावरी ड) यापैकी नाही
- ब) योग्य जोड्या लावा. 04
1) प्रल्हाद केशव अत्रे 2) पु. ल. देशपांडे 3) 31 ऑक्टोबर 1880 4) 26 नोव्हेंबर 1853	अ) संगीत शाकुंतल नाटकाचा प्रयोग ब) लग्नाची बेडी क) राजा गोपीचंद नाटकाचा प्रयोग ड) एक झुंज वाऱ्याशी
- क) पुढील विधाने चूक की बरोबर ते लिहा. 04
- 1) अच्युत वझे यांचे 'चल रे भोपळ्या टुणूक टुणूक' हे मराठी रंगभूमीवरील प्रायोगिक नाटक असंगत नाटकांच्या चळवळीतील नाटक आहे.
 - 2) शाहराज यांचे 'सरस्वती' हे नाटक तेलगू लिपीत आहे.
 - 3) भाषिक, राजकीय, सांस्कृतिक आदी गोष्टींचे अंतर संशोधनाचा अभाव अशा कारणाने तंजावरी नाटकाची परंपरा महाराष्ट्रात रुजली नाही.

ड) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

- 1) 'कमला' हे नाटक कोणाचे आहे?
- 2) 'मृत्यू' या मध्यवर्ती घटनेभोवती सतीश आळेकरांचे कोणते नाटक रचलेले आहे?
- 3) 'रुक्मिणी कल्याण' हे शाहराज यांचे नाटक कोणत्या लिपीत आहे?
- 4) 'सहचारिणी' हे नाटक कोणाचे आहे?

प्र.2 पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) 'कन्यादान' या विजय तेंडूलकरांच्या नाटकाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
- ब) सतीश आळेकरांच्या 'बेगम बर्वे' या नाटकाविषयी चर्चा करा.
- क) 'एक शून्य बाजीराव' या नाटकाविषयी चर्चा करा.
- ड) अच्युत वझे यांच्या 'चल रे भोपळया टुणूक टुणूक' या नाटकाविषयी चर्चा करा.
- इ) श्रीपाद कोल्हटकर यांविषयी माहिती लिहा.
- ई) 'लग्नाची बेडी' या अत्रेंच्या नाटकाविषयी चर्चा करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) महेश एलकुंचवार यांच्या प्रायोगिक मराठी रंगभूमीवरील योगदान स्पष्ट करा.
- ब) सतीश आळेकरांच्या महापूर, बेगम बर्वे व महानिर्वाण या नाट्यत्रयीविषयी सविस्तर वर्णन करा.
- क) प्रायोगिक रंगभूमीवरील कोणत्याही दोन नाटकांविषयी चर्चा करा.
- ड) राम गणेश गडकरी यांचे व्यावसायिक मराठी रंगभूमीवरील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

16

- अ) विजय तेंडूलकरांची नाटकांविषयीची प्रायोगिकता स्पष्ट करून त्यांच्या कोणत्याही दोन नाटकांविषयी सविस्तर चर्चा करा.
- ब) महेश एलकुंचवार यांचा प्रायोगिक मराठी रंगभूमीवरील योगदान स्पष्ट करून त्यांच्या 'पार्टी' व 'वाडाचिरेबंदी' या नाटकांविषयी सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5 पुढील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

16

प्रायोगिक मराठी रंगभूमीवरील कोणत्याही चार नाटककारांच्या योगदानाविषयी सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Dramatics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Theatre Criticism (MA22206)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) समिक्षणामध्ये ---- असावी.
 अ) असंबंधता
 ब) संबंधता
 क) सुसंबंधता
 ड) बंधता
- 2) ---- हे असंस्कृत समिक्षेचे लक्षण आहे.
 अ) केवळ टीका करणे
 ब) कौतुक करणे
 क) स्वतःचे सल्ले देणे
 ड) प्रसिध्दिसाठी लिहिणे
- 3) कलाकृतीची ---- नोंद होण्यासाठी समिक्षणाचा उपयोग होतो.
 अ) वर्तमानपत्रामध्ये
 ब) नाट्यक्षेत्रामध्ये
 क) समीक्षा ग्रंथांमध्ये
 ड) इतिहासा मध्ये
- 4) समिक्षण कागदावर उतरवण्यापुर्वी
 अ) त्यावर विचार करणे आवश्यक आहे
 ब) कलाकारांबरोबर आपल्या जाणिवेच्या चर्चा करणे आवश्यक आहे
 क) कलाकारांची समज आणि पार्वभूमी समजून घेणे आवश्यक आहे
 ड) यापैकी नाही
- 5) विशिष्ट प्रयोगाचा व्यक्तेमानावर झालेला संस्कार वर्णन करणारी समिक्षा म्हणजे ----.
 अ) नाट्य समिक्षा
 ब) प्रयोग समिक्षा
 क) व्यक्ती समिक्षा
 ड) संस्कार समिक्षा
- 6) एकाच नाट्यसंहितेच्या विविध दिग्दर्शकांनी केलेल्या प्रयोगाची समिक्षा म्हणजे ----.
 अ) तौलनीक प्रयोग समिक्षा
 ब) दिग्दर्शकीय समिक्षा
 क) प्रायोगीक समिक्षा
 ड) नाट्यसमिक्षा
- 7) एका विशिष्ट कालखंडातील नाट्यप्रयोगांच्या घडामोडींचा आलेख मांडणारी समिक्षा म्हणजे ----.
 अ) कालखंडीय समिक्षा
 ब) ऐतिहासिक संशोधनात्मक समिक्षा
 क) भौगोलिक समिक्षा
 ड) उत्तर समिक्षा

- 8) केवळ प्रयोगांची समिक्षा करणे एवढीच समिक्षकाची जबाबदारी नसून ---- हे सुध्दा कर्तव्य आहे.
 अ) चित्रपटांचे समिक्षण करणे
 ब) प्रेक्षकांचे प्रबोधन करणे
 क) प्रेक्षकांचे मनोरंजन करणे
 ड) नाट्यगृहाबाहेरील नाट्यचळवळींच्या समस्यांची जाणीव असणे आणि त्यावर भाष्य करणे.
- 9) विविध स्तरावरील समिक्षणे प्रकाशीत होण्यासाठी ----.
 अ) वर्तमानपत्रे लागतात
 ब) त्या तोलामोलाची व्यासपीठे लागतात
 क) प्रकाशक लागतात
 ड) वाचक लागतात
- 10) नाट्य प्रयोगाचा अनुभव प्रेक्षकांसाठी ---- अशा स्वरूपाचा असतो.
 अ) तेंव्हा आणि तिथे
 ब) केंव्हा आणि कुठे
 क) आत्ता आणि इथे
 ड) जेंव्हा आणि जिथे
- 11) सध्याचे बहुतांश नाट्यसमिक्षण हे ---- आढळते.
 अ) केवळ कथानक सांगणारे
 ब) केवळ टीका करणारे
 क) केवळ कौतुक करणारे
 ड) केवळ प्रसिध्दी देणारे
- 12) समिक्षण ही ---- आहे.
 अ) संधी
 ब) जबाबदारी
 क) कला
 ड) अधिकार
- 13) नाट्यसमिक्षक हा नाटकाचा ---- नसतो.
 अ) परिक्षक
 ब) प्रेक्षक
 क) मित्र
 ड) जाणकार
- 14) नाट्यसृष्टीच्या सद्यस्थितीबरोबरच ---- अभ्यास असणे समिक्षकासाठी बंधंकारक बाब आहे.
 अ) भूतकाळाचा
 ब) इतिहासाचा
 क) वैभावाचा
 ड) उगमाचा
- 15) सततचे वाचन आणि निरनिराळ्या प्रयोगांचा अभ्यास हे उत्तम ---- बनण्यासाठी आवश्यक आहे.
 अ) नट
 ब) दिग्दर्शक
 क) समिक्षक
 ड) प्रेक्षक
- 16) संगीत नाटकातील गद्य संवादाचे लेखन आणि उच्चारण ---- असते.
 अ) सारखेच
 ब) निरनिराळे
 क) कमीतकमी
 ड) सांगितीक

प्र.2 पुढीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

- अ) तूज आहे तूजपाशी नाटकाची समिक्षा
 ब) क्रिटिक क्लब
 क) नाट्यप्रयोगाच्या दृष्य अनुभवाचे विश्लेषण
 ड) साहित्य समिक्षा
 इ) संशोधनात्मक समिक्षा
 ई) प्रायोगिक समिक्षा

- प्र.3 पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची दीर्घ उत्तरे लिहा. 16**
- अ) समिक्षेचे प्रकार सांगून त्यांची उपयोगिता सिद्ध करा.
ब) समिक्षकाची पूर्वतयारी याविषयी लिहा.
क) वि. भा. देशपांडे यांचे समिक्षण क्षेत्रातील योगदान स्पष्ट करा.
ड) स्वातंत्र्योत्तर काळातील रंगभूमीच्या स्वरूपाचे विवेचन करा.
- प्र.4 पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- 1) समिक्षकांची जबाबदारी यावर विस्तृत लिहा.
2) प्रायोगिक रंगभूमीचे समिक्षण करा.
- प्र.5 विस्तृत उत्तर लिहा. 16**
- तो मी नव्हेच नाट्यप्रयोगाचे समिक्षण करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Dramatics) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Aesthetics of Theatre (MA22207)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न.

16

- 1) नाटयशास्त्राचे ——— अध्याय आहेत.
अ) पंधरा
ब) सोळा
क) सदतीस
ड) पसतीस
- 2) ——— अध्यायात रसाचे विवेचन केलेले आहे.
अ) सहाव्या
ब) पाचव्या
क) दहाव्या
ड) आठव्या
- 3) भरताने ——— आकारांचे व आकारमानाचे रंगमंडप सांगितले आहेत.
अ) चार
ब) पाच
क) दोन
ड) तीन
- 4) रंगमंचाचे ——— भाग पडतात.
अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार
- 5) मागचा भाग हे ——— असते.
अ) रंगपीठ
ब) रंगशीर्ष
क) नेपथ्यगृह
ड) यापैकी नाही
- 6) पुढचा अर्धा भाग म्हणजे ———.
अ) रंगमंच
ब) रंगपीठ
क) पेक्षागृह
ड) यापैकी नाही
- 7) द्विभूमी याचा अर्थ दोन ———.
अ) छत
ब) पातळ्या
क) मजल्या
ड) कळस
- 8) रसाचा विचार सर्वप्रथम ——— यांनी मांडला.
अ) अभिनवभारती
ब) कालिदास
क) भरतमुनी
ड) भास

- 9) स्थायी म्हणजे ----.
- अ) टिकाऊ
ब) वंश
क) नित्य
ड) यापैकी नाही
- 10) भरताने ---- व्यभिचारीभाव सांगितले आहेत.
- अ) चौतीस
ब) तेहतीस
क) पंधरा
ड) वीस
- 11) नटाचा अभिनय म्हणजे ----.
- अ) अनुभाव
ब) भाव
क) विभाव
ड) यापैकी नाही
- 12) ---- अध्यायात वृत्तींचे विवेचन आहे.
- अ) सोळाव्या
ब) पंधराव्या
क) विसाव्या
ड) दहाव्या
- 13) ---- वृत्ती आहेत.
- अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार
- 14) भरताचा कौल ---- शैलीला आहे.
- अ) नाट्यधर्मी
ब) लोकधर्मी
क) धर्मी
ड) स्वगत
- 15) नेपथ्यगृहाच्या दारावर असणारे पडदे म्हणजे ----.
- अ) पटी
ब) अपटी
क) मत्तवारणी
ड) जवनिका
- 16) नेपथ्यगृहाला ---- दारे असत.
- अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) त्रयस्थ नाटयमंडपाविषयी माहिती लिहा.
- ब) चतुस्त्र नाटयमंडपाविषयी माहिती द्या.
- क) नाटयमंडपाच्या स्वरूपाविषयी माहिती द्या.
- ड) श्रुंगार रसाविषयी माहिती देऊन उदाहरण देऊन स्पष्ट करा.
- इ) भरतमुनीच्या नाटयशास्त्राच्या ग्रंथाविषयी थोडक्यात सांगा.
- ई) वृत्तींचे वर्णन करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

16

- अ) नाटयशास्त्रातील इतिवृत्त चे वर्णन करा.
- ब) नाटयमंडपाविषयी माहिती द्या.
- क) रसांची नावे सांगून स्पष्ट करा.
- ड) कीशिकी वृत्ती स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
मत्तवारणी विषयी माहिती द्या. 16
- किंवा
- स्थायी भावाविषयी माहिती द्या.
- प्र.5 विसाव्या ते चोविसाव्या अध्यायांचे वर्णन करा. 16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Dramatics) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Methodology of Research (MA22301)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) संशोधनातील पुढीलपैकी कोणती बाब अत्यंत अनैतिक आहे?
अ) वाङ्मय चौर्य
ब) शब्द माधुर्य
क) साहित्य चातुर्य
ड) लेखन कार्य
- 2) संशोधन प्रस्ताव कधी सादर करावा लागतो?
अ) संशोधन प्रबंध पूर्ण झाल्यानंतर
ब) संशोधन कार्य सुरु करण्यापूर्वी
क) संशोधन प्रकल्प सुरु असताना
ड) संशोधन निबंध प्रसिध्द करताना
- 3) संशोधकाकडून काय अपेक्षित असते?
अ) ठराविक विषयातील उपलब्ध साहित्याचा अभ्यास
ब) नवीन तंत्र आणि नियमांचा विकास करणे
क) इतरांनी दिलेल्या सूचनांचा कल्पनांचा योग्य विचार करुन मत प्रवाह बनवणे
ड) विषयातील समस्यांचे मूल्यमापन करणे
- 4) प्रश्नावली ही ——— असते.
अ) संशोधन पध्दती
ब) मोजदाद पध्दती
क) माहिती स्रोताचे साधन
ड) वरीलपैकी सर्व
- 5) संशोधन कोण करू शकतो?
अ) ज्याने संशोधन पध्दतीचा अभ्यास केला आहे.
ब) ज्याने पदव्युत्तर अभ्यासक्रम पूर्ण केला आहे.
क) ज्याच्याकडे शैक्षणिक आणि वैचारिक क्षमता आहेत.
ड) ज्याची मेहनत करण्याची तयारी आहे.
- 6) सत्यता पडताळा.
अ) संशोधनाचे उद्दिष्ट प्रबंधाच्या पहिल्या अध्याय पासून सुरु होते.
ब) संशोधकाकडे उत्तम विश्लेषणात्मक क्षमता असणे गरजेचे आहे.
क) विविधता ही समस्येचे स्रोत आहे.
ड) वरीलपैकी सर्व

- 16) संशोधनाच्या शोधाची सत्यता ही त्याची ---- आहे.
 अ) मौलिकता ब) वैधता
 क) वस्तुस्थिती ड) सार्थता

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 16
- अ) प्रस्तावामध्ये कोणकोणत्या बाबींचा समावेश असतो?
 ब) विषयाची निवड करताना कोणत्या बाबींचा विचार करणे अपेक्षित आहे?
 क) प्रबंध आणि शोध निबंध हयातील फरक स्पष्ट करा.
 ड) संशोधन प्रक्रियेमधील मार्गदर्शकाचे महत्व स्पष्ट करा.
 इ) संशोधनाचा दर्जा राखण्यासाठी कोणत्या बाबींची काळजी घेणे आवश्यक असते?
 ई) संशोधन म्हणजे काय हे सांगून संशोधनातील नैतिकता आणि अनैतिकता ह्यांचे सोदाहरण स्पष्टीकरण द्या.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16
- अ) व्याकरण आणि शुद्धलेखन ह्यांचे संशोधनातील स्थान काय असते?
 ब) नाट्यक्षेत्रामध्ये संशोधन करताना कोणकोणत्या पायऱ्यांचा अवलंब केला जातो आणि त्यांचे महत्व ह्या विषयी सविस्तर चर्चा करा.
 संशोधनातील महत्वाच्या टप्प्यांचे स्वरूप विषद करा.
 क) 'संशोधन ही एक सामाजिक जबाबदारी आहे' ह्या संज्ञेचे विवेचन करा.
 ड) प्रबंध लिखाणातील "करु नयेत" अशा गोष्टींची माहिती सांगा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- अ) मुलभूत साधनांमध्ये कोणत्या बाबींचा समावेश होतो आणि त्यांचे संशोधनातील महत्व विशद करा.
 ब) संगीत नाटकांच्या लेखन शैली वर संशोधन करतांना कोणकोणत्या पायऱ्यांचा अवलंब कराल आणि त्यांचे महत्व ह्या विषयी सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.5 पुढील प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. 16
- व्यावसायिक रंगभूमी वरील कोणत्याही एका मुद्द्यावर संशोधन करताना कोणकोणत्या गोष्टींचा विचार करावा लागेल?

- 9) आधुनिक शोकनाट्याचे जनक म्हणून ——— यांना संबोधतात.
 अ) शेक्सपीअर ब) हेन्रिक इब्सन
 क) ऑर्थर मिलर ड) टेरेन्स
- 10) ——— यांच्या नाटयप्रयोगांना Theatrical Theatre असे संबोधतात.
 अ) ऑर्थर मिलर ब) हेन्रिक इब्सन
 क) प्लॉट्स ड) टेनिसी विल्यम्स
- 11) विल्यम शेक्सपीअर यांच्या गुढ कालखंडावर प्रकाश टाकण्याचा प्रयत्न ———
 यांनी केला.
 अ) ऑर्थर ग्रे ब) ऑर्थर मिलर
 क) टेरेन्स ड) सॅम्युल बॅकेट
- 12) सॅम्युल बॅकेट यांची ——— ही एक दर्जेदार नाटयकृती आहे.
 अ) हॅम्लेट ब) बियाँड द होरायझन
 क) एण्ड गेम ड) ऑल माय सन्स
- 13) 'द हेअरी ऐप' हे नाटक ——— यांचे आहे.
 अ) युजिन ओनिल ब) शेक्सपीअर
 क) प्लॉट्स ड) टेरेन्स
- 14) 'द ग्लास मॅनेजरी' हे एक ——— नाटक आहे.
 अ) काव्यात्मक ब) कथात्मक
 क) संवादात्मक ड) यापैकी नाही
- 15) फिझिकल थिएटरमध्ये प्रामुख्याने ——— हालचालींद्वारे कथानकाचा समावेश
 होतो.
 अ) शारिरीक ब) मानसिक
 क) भावनात्मक ड) यापैकी नाही
- 16) ——— या महान नाटककाराचा जन्म स्ट्रॅटफर्ड-ऑन-एव्हन या गावात झाला.
 अ) ओनिल ब) टेरेन्स
 क) हेन्रिक इब्सन ड) शेक्सपीअर

प्र.2 पूढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) स्टीनबर्गची नाटयशैली स्पष्ट करा.
 ब) युजिन ओनिल यांच्या नाटकातील पात्रांविषयी माहिती लिहा.
 क) स्टॅनिस्लाव्हस्की मेथडबद्दल चर्चा करा.
 ड) नाटककार टेनिसी विल्यम्स यांच्याविषयी माहिती लिहा.
 इ) अँटॉन चेकॉव्ह या नाटककाराविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
 ई) ऑर्थर मिलरचे नाटयतंत्र विषद करा.

16

- प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) अँटॉन चेकॉव्ह यांची प्रतिनाट्यात्मकता स्पष्ट करा.
ब) शेक्सपीअरच्या हॅम्लेट नाटकाविषयी चर्चा करा.
क) टेनिसी विल्यम्सच्या नाटकातील आशय व विषय यांबद्दल चर्चा करा.
ड) सँम्यूल बॅकेट यांच्या नाटयभाषेविषयी चर्चा करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) 16**
- अ) सँनिस्लाव्हस्की मेथड व अँब्सर्ड थिएटर विषयी सविस्तर चर्चा करा.
ब) हेन्रिक इब्सन यांच्या वास्तववादी लेखन तंत्राविषयी चर्चा करा.
- प्र.5 पुढील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- युजिन ओनिल व हेन्रिक इब्सन यांच्या प्रत्येकी दोन नाटकांविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

- 9) ---- हा रोमन रंगभूमीवरील नाटककार होय.
 अ) टेरेन्स
 क) शेक्सपीअर
 ब) ईडीपस रेक्स
 ड) थेस्पीस
- 10) ग्रीकांचा निसर्ग देव ---- हा होय.
 अ) थेप्सीस
 क) डायनायसस्
 ब) मिनेँडर
 ड) प्लॉटस
- 11) रोमन रंगभूमीवर आज एकूण ---- शोकांतिका उपलब्ध आहेत.
 अ) पाच
 क) आठ
 ब) सात
 ड) नऊ
- 12) ग्लोब थिएटरच्या नाटयगृहाचा आकार ---- होता.
 अ) गोलाकार
 क) चौकोनाकार
 ब) आयताकार
 ड) त्रिकोणाकार
- 13) ---- नाटयगृहात चौदा ते सतरा हजार प्रेक्षक बसू शकत.
 अ) ग्रीक
 क) इटालियन
 ब) रोमन
 ड) एलिझाबेथन
- 14) युरीपिडीझ हा ---- रंगभूमीवरील शोकांतिकाकार होता.
 अ) रोमन
 क) ग्रीक
 ब) जपान
 ड) एलिझाबेथन
- 15) ---- रंगभूमीची ओळख 'पब्लिक नाटयगृहे' अशी होती.
 अ) रोमन
 क) एलिझाबेथनकालीन
 ब) ग्रीक
 ड) जपान
- 16) ग्रीक रंगभूमीवरील पहिला नाटककार ---- हा होय.
 अ) सॉफक्लीझ
 क) थेप्सीस
 ब) मिनेँडर
 ड) शेक्सपीअर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) ग्रीक रंगभूमीवरील नाटकांची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
 ब) रोमन शोकांतिकाकार 'सिनेका' याविषयी माहिती लिहा.
 क) विल्यम शेक्सपीअर यांच्या 'हॅम्लेट' नाटकाविषयी थोडक्यात उत्तरे लिहा.
 ड) ग्रीक नाटकांतील काव्यात्मकता स्पष्ट करा.
 इ) शेक्सपीअरच्या नाटकांची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ई) एलिझाबेथकालीन रंगभूमीचा अस्त कशाप्रकारे झाला?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

16

- अ) रोमन सुखांतिकेचे विशेष लिहा.
 ब) ग्लोब थिएटरविषयी माहिती लिहा.
 क) ग्रीक रंगभूमीविषयी माहिती देवून ग्रीक रंगभूमीवरील नाटकांची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ड) ग्रीक रंगभूमीवरील नाटककार ईस्कीलस व सॉफक्लीझ यांविषयी माहिती लिहा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
ग्रीक रंगभूमीविषयी माहिती सांगून ग्रीक रंगभूमीवरील शोकांतिका व सुखांतिका लिहिणाऱ्या नाटककारांचे कार्य विषद करा.
किंवा
एलिझाबेथकालीन रंगभूमीवरील नाटककारांविषयी सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तरपणे लिहा. 16**
एलिझाबेथकालीन रंगभूमीविषयी सविस्तर माहिती सांगून एलिझाबेथकालीन रंगभूमीवरील कोणत्याही चार नाटककारांविषयी सविस्तर चर्चा करा.

- 10) योग्य क्रम लावा.
 अ) विजय तेंडुलकर, सतीश आळेकर, मोहन राकेश, गिरीश कर्नाड
 ब) मोहन राकेश, गिरीश कर्नाड, सतीश आळेकर, विजय तेंडुलकर
 क) मोहन राकेश, विजय तेंडुलकर, गिरीश कर्नाड, सतीश आळेकर
 ड) सतीश आळेकर, विजय तेंडुलकर, गिरीश कर्नाड, मोहन राकेश
- 11) जन न्यायालयाचे नाटक करताना स्त्रियांवरील अत्याचार, अन्याय उघडकीला आणणारा नाट्यप्रयोग ----.
 अ) ऑर्डर! ऑर्डर! ब) एक रुका हुआ फैसला
 क) बॅरिस्टर ड) शांतता! कोर्ट चालू आहे.
- 12) गिरीश कर्नाड यांना कोणत्या कलाकृतीसाठी राष्ट्रपती पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले?
 अ) नागमंडल ब) संस्कार
 क) तलेदण्ड ड) हयवदन

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

04

- अ) काटेसावरी i) कर्नाड
 ब) राहिले दूर घर माझे ii) खान
 क) निल देवी iii) हरिश्चंद्र
 ड) लहर iv) प्रसाद

Codes:

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(B)	(i)	(ii)	(iii)	(iii)
(C)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(D)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 16
- अ) घाशीराम कोतवाल आणि मानवी भिंत ह्याविषयी लिहा.
 ब) प्रेमजोगिनी नाटकाविषयी थोडक्यात लिहा.
 क) तेंडुलकरांच्या अजगर आणि गंधर्व एकांकिके विषयी लिहा.
 ड) तेंडुलकरांच्या भाषांतराची वैशिष्ट्ये सांगा.
 इ) सखाराम विषयी माहिती द्या.
- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
- अ) छबिलदास चळवळी विषयी लिहा.
 ब) 1980 नंतर समांतर रंगभूमीची वाटचाल ह्याविषयी लिहा.
 क) 'पाहिजे जातीचे' नाटकाच्या कथावस्तूची मिमांसा करा.
 ड) 'आषाढ का एक दिन' ह्या नाटकाविषयी लिहा.
- प्र.4 पुढीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- अ) गिरीश कर्नाड ह्यांच्या नाटकांविषयी अभ्यास मांडा.
 ब) जयशंकर प्रसाद ह्यांच्या साहित्यिक योगदानाविषयी लिहा.
- प्र.5 पुढील प्रश्नाचे उत्तर विस्तृतपणे लिहा. 16
- मराठी राज्य नाट्य स्पर्धा ह्या विषयी अवलोकन करा.

ड) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

- 1) दृश्यरचनेत सामान्यात: किती व कोणते प्रकार पडतात?
- 2) मंचवस्तूंचे त्यांच्या उपयोगानुसार कोणते चार प्रकार पडतात?
- 3) दृश्यमानतेच्या दृष्टीने प्रकाश साधनांचे स्थूलमानाने कोणते दोन भाग पडतात?
- 4) विद्युत उपकरणांची जोडणी करण्याच्या दोन पद्धती कोणत्या?

प्र.2 पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) दृश्यबंधाचे कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ब) 'अल्पतम दृश्यबंध' म्हणजे काय?
- क) नाट्यनिर्मितीत प्रकाशाचे महत्त्व कोणत्या घटकांवर अवलंबून असते?
- ड) नाटकासाठी वेशभूषा आयोजन करताना कोणत्या प्रादेशिक वैशिष्ट्यांचा विचार करावा लागतो?
- इ) रंगभूषा पुसण्याची पद्धत स्पष्ट करा.
- ई) पात्राच्या चेहऱ्याची मांडणी व रचना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) नाटकात मनोवैज्ञानिक परिणाम कसे साधले जातात, हे स्पष्ट करा.
- ब) पात्राचे रंगमंचावर वास्तव स्वरूपात दर्शन होण्यासाठी कोणत्या चार वैशिष्ट्यांचा विचार करावा लागतो, स्पष्ट करा.
- क) नाटकाच्या संहितेचा सांगोपांग विचार करून वेशभूषा आयोजकाने कोणती माहिती मिळविणे आवश्यक आहे?
- ड) 'आभासी रंगभूषा' म्हणजे काय?

प्र.4 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

16

- अ) नटाचे पात्रात रूपांतर होण्यासाठी रंगभूषेला का महत्त्व आहे, हे सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- ब) आभासी रंगभूषेची सहा उदाहरणे सविस्तरपणे मांडा.

प्र.5 पुढील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

16

भारतीय वेशभूषेचा इतिहास सांगून नाटकासाठी वेशभूषा का आवश्यक आहे याचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.

- 9) आंतरीक अनुभूतीला ---- असे म्हणतात.
 अ) अध्यात्म ब) अनुभव
 क) कला ड) प्रेरणा
- 10) नटाचे दिर्घकालीन साध्य ---- असले पाहिजे.
 अ) उद्दिष्ट्य ब) प्राप्त घटना
 क) मनोविश्लेषणात्मक अंग रचना ड) अंतिम उद्दिष्ट्य
- 11) काव्यगुणांची संकल्पना ---- मांडली.
 अ) पाणिनीने ब) अष्टाध्यायीने
 क) भरतमुनींनी ड) अँरिस्टॉटलने
- 12) इंद्राच्या दरबारात सादर होणाऱ्या नाटकांमध्ये लक्ष्मीची भूमिका कोणाला दिलेली होती?
 अ) अप्सरा ब) मेनका
 क) रंभा ड) उर्वशी
- 13) नाट्यशास्त्रामध्ये एकूण ---- भाव आहेत.
 अ) 9 ब) 4
 क) 1 ड) 3
- 14) ऋषी विश्वामित्र यांची कन्या ----
 अ) आसावरी ब) केतकी
 क) शंकुतला ड) अवंतिका
- 15) काव्यशास्त्रामध्ये ---- अलंकारांचा उल्लेख आढळतो.
 अ) बारा ब) दहा
 क) आठ ड) चार
- 16) Emotional memory ची संकल्पना ---- मध्ये आढळते.
 अ) Emotional Theatre ब) Realistic Acting
 क) Epic Theatre ड) Method

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) वाचा आणि वाणी ह्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
 ब) अँरिस्टॉटलच्या सौंदर्य शास्त्राचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 क) ब्रेख्तच्या त्रयस्थ भावाचा उपयोग सांगा.
 ड) 'जादुई जर' ह्या संकल्पनेचा नटाला कसा उपयोग होतो?
 इ) नटासाठी शारीरिक कसरतींचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ई) भूमिका उभी करताना भावस्मृतीचा उपयोग कसा होतो?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) भाव आणि विभाव परस्पर पूरक असतात हे सिध्द करा.
 ब) 'तीन पैशाचा तमाशा' नाटकाविषयी आपला अभ्यास मांडा.
 क) 'Given circumstances' ह्या मुद्द्यांवर सविस्तर लिहा.
 ड) अभिनयातील निसर्गवाद मांडा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
मदर करेज अँड हर चिल्ड्रन ह्या नाटकातील दुरात्म भाव स्पष्ट करा.
किंवा
काव्यशास्त्रानुसार राम गणेश गडकरी ह्यांच्या नाटकांची बलस्थाने लिहा.
- प्र.5 रससिध्दांताविषयी सखोल माहिती द्या. 16